

SOBOTNI VEČER NA FOLKLORNEM TABORU ZA ODRASLE

DAVORIN VUKINA, SAŠA MEGLIČ, DAMJAN VRHOVNIK, ZALA NAHTIGAL, NEŽA POLDA, BOJAN GLASER, TANJA GOBEC

Kot kažejo izkušnje, folklorni tabori za odrasle dokaj odločilno vplivajo na razvoj odraslih folklornih skupin in na oblikovanje njihovih novih programov. Temu so pravzaprav tudi namenjeni, saj je njihov cilj, da ob druženju in izmenjavi izkušenj med sodelujočimi folklorniki odpirajo nove možnosti v poustvarjanju ljudskega izročila. Večina časa je navadno posvečena pripravi konkretnega programa, ki je ob koncu predstavljen vsem sodelujočim, v program tabora pa so umeščene tudi druge aktivnosti. Na zadnjem taboru, ki je tako kot večina dosedanjih potekal konec januarja v Novem mestu, je bil sobotni večer posvečen iskanju odgovorov na različna folklornikom aktualna vprašanja.

Udeleženci tabora so v sedmih skupinah razmišljali o sledečih temah: gostovanja v tujini, kako do medijske prepoznavnosti, kako do denarja, kako je z nastopi za turiste, kako do novih plesalcev, zakaj godci potrebujejo vaje, pričakovanja godcev v folklornih skupinah. Po enournem pogovoru so skupine predstavile sklepe vsem ostalim udeležencem tabora, posamezni člani skupin pa so strnili misli, ki so navedene v nadaljevanju.

Pričakovanja godcev v folklornih skupinah

Skupina harmonikarjev, ki je bila na folklornem taboru kot samostojna skupina tokrat prvič organizirana, je razmišljala o vlogi godcev v folklornih skupinah in predvsem o tem, kako bi godci prišli do ustreznih znanj, ki so potrebna za kakovostno izvajanje viž. Izobraževanja, kakršnega so bili deležni na taboru, so bili veseli, pogrešajo pa več podobnih priložnosti, saj jih vodje folklornih skupin pogosto niti ne seznanjajo s tem, da posebna izobraževanja za godce sploh obstajajo. Pri delu jim pomaga notno gradivo, vpogled vanj naj bi imeli že pred samim seminarjem (ali pred vajami, ki jih imajo doma), pogrešajo pa več natančnejših in ne zgolj shematičnih zapisov melodij (kot jih pogosto ponujajo knjige ljudskih plesov). Natančnejši zapisi bi jim omogočili, da bi se bolj približali nekdanjim načinom izvajanja in da igranje ne bi bilo, kot so se sami izrazili, "preveč čisto", narodno-zabavno in podobno. Težavo imajo z instrumenti, ki si jih morajo pogosto kupovati sami, a za izvajanje viž v folklornih skupinah niso vedno najbolj primerni. Folklornim

skupinam zato predlagajo, naj sredstva namenjajo tudi za kupovanje instrumentov, a naj ti ne bodo novi (na primer diatonične harmonike), temveč stari, saj omogočajo drugačno igranje (in imajo drugačen zven) kot novi. V zvezi s tem predlagajo JSKD-ju, da prične s sofinanciranjem nakupov instrumentov za folklorne skupine. Želijo si, da bi se z ljudsko glasbo lahko srečevali tudi v glasbenih šolah.

Zakaj godci potrebujejo vaje?

Odgovor na to vprašanje so iskali vsi ostali godci, ki so se za sobotni večer združili v posebno skupino. Vsi so si bili enotni, da so na vaji zelo pomemben člen, toda v praksi se stvari pogosto ne udejanjijo tako, kot bi si želeli godci in vodje folklornih skupin. Godce vaje, ki so namenjene prvenstveno plesalcem (čeprav so godci nuja, brez katere pogosto ne gre), pogosto dolgočasijo, poleg tega jih moti, da so te navadno usmerjene izključno v učenje plesnega programa, zaradi česar je igranje godcev pogosto prekinjeno, popravki pa so razen izjemoma vedno namenjeni plesalcem. Tako se dogaja, da godci začenjajo klepetati ali pa potihoma igra vsak po svoje, s čimer postajajo moteč člen pri delu s plesalci. Zato se jim zdi najbolj prav, da se dobivajo v drugih prostorih in terminih kot plesalci in da sami ob poznavanju odrskih postavitev v miru kujejo glasbo za ples. Tako je njihovo delo lahko veliko bolj usmerjeno, plodno in njim zanimivo.

Izključno pri samostojnih ločenih vajah pa ni mogoče ostati. Vsak od godcev sicer navadno obvlada svoj instrument, niti nima težav pri učenju melodij, a če godci nimajo skupnih vaj s plesalci, se hitro lahko zgodi, da kakšen od godcev ne ve, kolikokrat se kakšna viža ponovi, kdaj so prehodi, ko je igranje prekinjeno ipd. To pa je na odru lahko zelo neprijetno za celo skupino. Zato je dobro, da je na vsaki vaji vsaj godec, ki igra na harmoniko (lahko pa tudi kdo drug), pred zahtevnejšimi nastopi pa so vaje s celotno godčevsko zasedbo nujne. Prisotnost večjega števila godcev na "plesnih" vajah je sicer vedno dobrodošla (zlasti če so novinci), a to ne nadomesti posebnih vaj za godce – niti za tiste ne (ali pa še najmanj za te), ki sami mislijo, da "vse znajo", in jim je redna udeležba na vajah tuja.

Pogosto pridejo le na nastop ali tik pred njim, ga včasih celo prikrojijo po svoje in s tem razvrednotijo delo, ki je plod prizadevanj cele skupine.

Poleg omenjenega je zelo pomembno, da se vodje skupin, plesalci in godci dobro razumejo in upoštevajo želje vseh ter da znajo najti skupni jezik. Ko godcem cela podoba plesa in glasbe "pride pod kožo", je igranje na odru ob pogledu na plesalce in plesalke, ki uživajo ob zaigranih vižah, nekaj najlepšega – nekaj, kar jih osrečuje in jim daje motiv, da ostajajo v folklorni dejavnosti.

Poleg tega pa so jim zelo zanimive godčevske delavnice, kjer se pogovarjajo in ustvarjajo priredbe, ki se poskušajo odmikati od sodobnih vplivov.

Kako je z gostovanji v tujini?

Vse skupine si želijo potovati in gostovati v tujini, pri čemer je v ospredju želja vodij skupin, predvsem pa financerjev po predstavljanju Slovenije zunaj državnih meja, ob tem pa plesalci gostovanja pogosto dojemajo kot združitev te ideje z zabavo, dopustovanjem, spoznavanjem drugih kultur, navezovanjem novih stikov in podobnim.

V delovni skupini, ki je razmišljala o gostovanjih v tujini, so se spraševali, kakšnega gostovanja bi se bilo vredno udeležiti? Načelno prednost so pripisali festivalom, ki potekajo v okviru mednarodne organizacije CIOFF (skupinam, ki želijo gostovati v tujini, so predlagali včlanitev v Zvezo ljudskih tradicijskih skupin Slovenije), saj skupine zanje vsaj približno vedo, kaj lahko na njih pričakujejo. Udeleženke teh festivalov krijejo le potne stroške, nastanitev in prehrano pa jim zagotovijo organizatorji festivala. Festivali, ki ne potekajo pod okriljem CIOFF-a, so pogosto (čeprav nikakor ne nujno) slabše pripravljene.

Zanimiva so gostovanja v mestih, s katerimi sodelujejo občine, srečanja treh dežel (Alpe-Adria), izmenjave med skupinami (tu je pogosta težava financiranje) in podobno. Pri vseh gostovanjih pa je zelo pomembno, da dovolj zgodaj vzpostavimo dober stik z organizatorjem, ki je dolžan odgovarjati na vsa vprašanja v zvezi z gostovanjem (koliko programa moramo pripraviti, kakšni so odri, ozvočenje, kako je s prevozi, z bivanjem, s prehrano ...). Primerno je pretehtati vse razpoložljive informacije in se šele potem odločiti, ali gostovati ali ne.

V skupini so se spraševali tudi o težavah, zaradi katerih se ne udeležujejo festivalov, in o težavah, zaradi katerih ne gostijo tujih skupin? Pri tem so opozorili, da je denar za izvedbo projekta treba zbirati vse leto ali celo več in v prizadevanja vključiti sponzorje in donatorje. Pogosto je potreben samoprispevek sodelujočih članov, nujni so prispevki iz društvene blagajne in podobno. Pomembno je, da se skupina zaveda, na kakšen festival se prijavlja, saj imajo ti specifične programske zahteve. Zelo pomembno je, da na mednarodnih folklornih festivalih sodelujejo tudi tiste skupine, ki izvajajo zgolj plesne svoje domače pokrajine, saj je njihov program lahko zelo zanimiv.

Priporočljivo je, da pri pripravi gostovanj tujih skupin, ne povabimo več skupin hkrati, kajti organizacija in stroški so ob nasprotni odločitvi pogosto večji, kot smo jih zmožni zagotoviti. Če gostimo eno skupino, se ji lažje posvetimo, ji omogočimo ustrezno bivanje in prehrano, poleg tega pa lahko z njo še vedno pripravimo zelo zanimiv program.

Mediji in folklorna dejavnost

Sklep folklornikov, ki so se ukvarjali z medijsko prepoznavnostjo folklornih skupin, je bil, da se ljudsko izročilo in folklorna dejavnost v medijih premalo pojavljata. Časopisi in drugi mediji več poudarka namenjajo športu kot kulturi, pri kulturi ima pred ljubiteljsko kulturo prednost profesionalna. Pomembno vprašanje je tudi, ali novinarje dejavnost folklornih skupin sploh zanima in ali te aktivnosti zanimajo ljudi, od katerih so mediji odvisni.

Udeleženci letošnjega Folklornega tabora za odrasle.
(Foto: Janez Eržen, Novo mesto, 27. 1. 2008.)

Za folklorne skupine je zelo pomembno, da imajo podporo v svojem kraju, da so redno predstavljene v krajevnih medijih. A tudi tu je treba ljudi znotraj skupine in zunaj nje navdušiti, da pišejo o folklorni dejavnosti, da spremljajo dogodke in jih predstavljajo tako, da jih ljudje radi berejo. Skupine bi si sicer želele imeti lastnega novinarja, ki bi redno spremljal njihovo delo, a je to pogosto težko doseči. Vseeno je dobro, da so novinarji vabljeni na vse večje dogodke, ki jih folklorna skupina pripravlja, kajti tako obstaja vsaj nekaj možnosti, da bodo ti dogodki odmevali v medijih. Četudi mediji sprva ne pokažejo zanimanja, ni treba odnehati, kajti tovrstna prizadevanja bodo slej ko prej obrodila sadove. Resnici na ljubo je treba povedati, da so težave, ker projekti folklornih skupin niso medijsko odmevni, pogosto povezane z delovanjem folklornih skupin, ki niso dovolj povezane, da bi vplivale na medije in spremenile medijsko podobo. Če bi si vse slovenske folklorne skupine zadale cilj, da bi bila v medijih njihova dejavnost bolj odmevna, rezultat verjetno ne bi izostal in folklorne skupine ne bi predstavljale le kulise drugim popularnejšim dejavnostim. Uspešna so lahko tudi medsebojna sodelovanja z medijskimi hišami, pri čemer ustrezen dogovor o sodelovanju sprejmeta medij in folklorna skupina (medij se zaveže, da bo poročal o dogodkih, folklorna skupina pa ponudi svoje nastope ali druge usluge).

Folklorne skupine si morajo same izdelati koncept, ki bo služil medijski prepoznavnosti. V zadnjih letih je ob medijih, kot so časopis, radio in televizija, pomemben tudi svetovni splet, kajti dobro pripravljene spletne strani folklornih skupin so lahko odličen pripomoček prepoznavnosti v družbi.

Kako priti do denarja?

Denar za redno delovanje folklornih skupin navadno zagotavljajo občine, vendar je višina sredstev, ki jim jih namenjajo, zelo različna. Folklorne skupine so redko financirane neposredno iz občinskih proračunov, pogoste-

Iz predstavitve nastalih odrskih postavitev na folklorem taboru za odrasle.

(Foto: Janez Eržen, Folklorni tabor za odrasle, Novo mesto, 27. 1. 2008.)

je sredstva dobivajo prek občinskih razpisov, ki so financiranju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti namenjeni. Pri tem je pomembno, da si skupina zagotovi ustrezno mesto in ugled v občini, saj to lahko bistveno pripomore k višini deleža, ki je namenjen ljubiteljskim kulturnim društvom v občini. Priporočljivo je uveljavljanje različnih dejavnosti, ki potekajo znotraj folklorne skupine, kajti navadno ne gre le za plesno skupino, ampak ob njej delujejo še sekcije godcev, pevcev, ročnih del in podobno, vsaka od teh dejavnosti pa potrebuje posebno pozornost tudi pri financiranju. Šolske folklorne skupine so navadno odvisne od naklonjenosti ravnateljev.

Kakovostne folklorne skupine, ki pripravljajo zahtevnejše projekte, lahko kandidirajo na javne pozive in razpise, ki jih enkrat na leto objavljata JSKD (za projekte, folklorne kostume in opremo prostorov) in ministrstvo za kulturo. Tu so sredstva, namenjena folklorni dejavnosti, sicer veliko bolj omejena kot pri občinskih razpisih, kljub temu pa je pri pripravi večjih in zahtevnejših projektov vredno izpolniti in oddati vlogo.

Poleg teh institucionalnih načinov financiranja folklornih skupin ne gre zapostavljati drugih virov pridobivanja sredstev. Mednje sodijo nastopi folklornih skupin (pri čemer je posebno pomembno postavljanje ustreznih cen – skupine so pogosto same krive, da naročniki njihove usluge izkoriščajo za svojo korist in da so podcenjene), povezave s turizmom, prodaja lastnih izdelkov (koledarjev, zgoščenk, knjig ...), iskanje sponzorjev in donatorjev, vključevanje članstva v gostinske dejavnosti, priprava srečelovov in ne nazadnje pobiranje članarine, ki je po veljavnem zakonu o društvih za vse skupine obvezna.

Kako do novih plesalcev?

Ljudje folklorno dejavnost pogosto še vedno povezujejo z nečim starim, dokaj neuglednim in nezanimivim, kar ne vpliva najbolje na razvoj dejavnosti in povzroča, da imajo skupine s pridobivanjem novih članov težave. Na vpis pomembno vpliva ugled folklorne skupine v lokalnem okolju, saj so potencialni člani ljudje, ki bivajo na območju, kjer skupina deluje. Pred desetletji so bila gostovanja v tujini pomemben motiv včlanjenja v folklorno skupino, a danes ni več tako. Ljudje prihajajo v folklorne skupine zaradi drugih razlogov (druženje, kakovostno preživljanje prostega časa, rekreacija, spoznavanje novih prijateljev ipd.).

Za pridobivanje članov otroških folklornih skupin je primerno stopiti v stik z osnovno šolo, saj učitelji lahko spodbudijo otroke, da se vanjo vključijo. Pri eni od skupin se je kot izredno primeren način seznanjanja s folklorno skupino, zaradi katerega se je občutno povečalo članstvo, pokazala priprava delavnic, ki je potekala celo dopoldne (v okviru kulturnega dne) in kamor so bili vključeni vsi šolski otroci.

Pri odraslih je tovrstne aktivnosti težje izvesti, pomagajo pa lahko predvsem lokalni mediji, ki dejavnost in informa-

cijo o vpisu približajo ljudem, a kot so folklorniki ugotavljali, ni prav nobena stvar bolj učinkovita kot spodbujanje obstoječih članov, da pripeljejo nove.

Turizem in folklorna dejavnost

Prvo vprašanje v tej skupini je bilo, kakšno je povezovanje folklornih skupin s turističnimi in drugimi prireditvami ter televizijskimi oddajami, ki so namenjene narodno-zabavni glasbi. Velika večina v skupini je bilo mnenja, da povezovanje folklorne dejavnosti z narodno-zabavno glasbo ni primerno. Medijska odmevnost folklornim skupinam še ne zagotavlja boljšega družbenega položaja, celo nasprotno, saj odmevnost na turistično-zabavnem področju lahko prekrije kulturno poslanstvo folklornih skupin, ki bi moralo biti vsem na prvem mestu. Mnogi od sodelujočih v tej delovni skupini so že bili vključeni na nacionalni televiziji v oddaji *Na zdravje*, kjer so bili kljub nasprotnim zagotovitvam vedno le kulisa narodno-zabavnim ansamblom, prav vsi pa so se strinjali, da se na tovrstna vabila zaradi neprimerne odnosa pripraviljavcev takih programov ne bodo več odzvali. Podobno je tudi na raznih podobnih prireditvah lokalnih organizatorjev (televizijskih ali drugih), kjer folklorne skupine izrabljajo za svoje namene in jim ne omogočajo, da bi pokazale tisto, kar je njihovo prvotno poslanstvo – poustvarjanje ljudskega plesa. Podobno se dogaja na raznih turističnih prireditvah v hotelih in zdraviliščih, kjer sicer svoj program predstavljajo, a imajo ob tem naročniki uslug posebne zahteve, ki jim folklorne skupine v želji po nastopanju in služenju

denarja pogosto preveč podlegajo. Pripravljanje kratkih delavnic, na katerih se ljudje praktično seznanjajo s slovenskim plesnim izročilom, je na prireditvah v turizmu (predvsem v hotelih, kjer skupina nastopa za tuje goste) dobrodošlo, a mora biti to delo dobro vodeno in vnaprej pripravljeno ter ne sme služiti zgolj ceneni zabavi gostov. Pripraviti je treba ustrezno ponudbo, svoje usluge jasno ovrednotiti in postaviti dovolj visoko ceno, potem pa zamisel dobro uresničiti. Ob dobri pripravi in izvedbi bodo zadovoljni tako naročniki kot tudi uporabniki naših uslug, koristi od tovrstnih prizadevanj pa ne bodo imele le folklorne skupine, ki take programe pripravljajo, ampak folklorna dejavnost nasploh.

Vsi sodelujoči v tej zadnji skupini so soglašali, da smo folklorniki tisti, ki moramo ljudi in organizatorje prireditvev izobraževati o sami dejavnosti, njenem namenu, o pomenu poustvarjanja plesnega, glasbenega in drugega izročila, o funkciji folklornih kostumov in podobnem. Folklorna skupina bi si morala na vsaki prireditvi zagotoviti nekaj minut za predstavitev skupine in njenega poslanstva – predvsem pa za pojasnitev programa.

Po dostavljenih poročilih povzel Bojan Knific.

Tokrat je bila na Folklornem taboru za odrasle posebna skrb posvečena godcem. Nekaj jih je na fotografiji. (Foto: Janez Eržen, Folklorni tabor za odrasle, Novo mesto, 27. 1. 2008.)